

Lobo tog över bankrutt Honduras

WILSON DIAS/ABR

"Pepe" Lobo Sosa

Den 27 januari tillträdde Porfirio "Pepe" Lobo Sosa Honduras presidentpost. Han tar över ett land i djup politisk, ekonomisk och social konflikt. Det är av högsta prioritet att få fart på ekonomin, men även att jobba för försoning. Latinamerika var där när han valdes.

TEXT: ERIKA BRENNER, CHRISTIN SANDBERG

DET ÄR DAGEN före de honduranska parlaments-, lokal- och presidentvalen, den 28 november 2009. Polissirenerna tjuiter och helikoptrarna flyger lågt över huvudstaden Tegucigalpa. Tungt beväpnade poliser och militärer, en del iklädda svarta rånarhuvor, patrullerar gatorna.

Det råder ett oroväckande lugn i staden när vi hoppar in i en taxi och uppger adressen vi vill åka till.

– Ska ni besöka högkvarteret för motståndsrörelsen mot statskuppen? frågar taxichauffören vars bil vi har vinkat in från gatan.

– Nej, vi ska till shoppingcentret som ligger strax intill, skyndar vi oss att bedyra efter alla varningar om att inte skylta med våra förehavanden.

Kort därpå sitter vi ändå oundvikligen och pratar om det stundande valet med chauffören Marco Tulio.

– Min svärmor är den enda i min familj som har sagt att hon ska rösta på söndag. Jag skulle hellre sälja henne än tillåta det, säger Tulio.

Han berättar att han stödjer motståndsrörelsen, men att han själv inte kan delta i protestmarschernas eftersom han måste jobba.

Vi passerar en militärlastbil. På flaket står unga soldater med bistra miner och dragna vapen. Synen är skräckinjagande, men vilken pangbild det skulle bli hinner vi tänka innan vi efter hastigt övervägande bestämmer oss för att låta bli.

Vi anländer till adressen där motståndsrörelsen koordinerar sina aktioner. Ett sista möte före valdagen håller på att avslutas. Flera av ledarna har redan gått under jorden eller är på väg.

Vi fortsätter till stadsdelen El Pedregal, där motståndsrörelsen sägs ha starkt fäste. De enda som pratar med oss är de som ska rösta dagen därpå. De som tänker följa motståndsrörelsens uppmaning att bojkotta valen bekräftar det skyndsamt och med flackande blickar.

Det är olagligt att uppmana till bojkott av politiska val och polisen har sagt att de tänker gripa alla som på något vis gör det.

– Inför valen har kuppregeringen utfärdat flera dekret för att skapa rädsla hos befolkningen, berättar journalisten Félix Molina på Radio Progreso, ett av få medier som tagit ställning mot kuppen.

ENLIGT ETT AV dekreten ska sjukhuset Escuela i Tegucigalpa stå förberett att ta emot personer som kan komma till skada under upplöpp i samband med valen. Under två veckor ställdes alla planerade operationer in och ingen anställd fick ta ut ledighet.

Ett annat dekret gäller total avväpning och förbud mot att bära vapen, även om man har licens. Dessutom har 5 000 reservister kallats in för att förstärka militären. Totalt har regeringen beordrat ut alla försvarsstyrkor, närmare 12 000 soldater på gatorna för att stödja landets 8 000 poliser.

Inför valen köpte kuppregeringen även 15 000 tårgasgranater, bepansrade bilar, vattenkanoner, stängsel och barrikader för motsvarande 90 miljoner kronor.

På valdagen besöker vi först en vallokal i ett medelklassområde i huvudstaden.

– I dag om någonsin kommer jag att rösta. Om inte dessa val leder till att vi går mot ljusare tider, kommer inget att hjälpa, säger en medelålders kvinna som säger att hon ska rösta på Porfirio Lobo, som leder alla opinionsundersökningar.

– Jag kommer att rösta för vi behöver en lösning på den kritiska situation som vi upplever, säger mekanikern Sergio Gabriel. Vi behöver någon som styr upp saker och ting.

Den stora majoriteten av medierna, som alla står bakom kuppmaakarna, börjar tidigt rapportera om ett ”massivt valdeltagande”.

I de fattigare kvarteren är köerna till vallokalerna kortare. På gatorna tycks bara de som har, eller är på väg att rösta, synas till. De som bojkottar valet håller sig hemma.

Vi knackar på några dörrar. I många hem vill folk inte uttala sig, men en man säger:

– Ingen röstar i vårt kvarter. Det finns massor av civilklädda poliser och militären patrullerar här hela tiden. Vi har upplevt många övergrepp, men ingen vågar anmäla dem, förklarar han.

Den honduranska människorättsorganisationen COFADEH dokumenterar kontinuerligt övergrepp. På valdagen håller de ett par presskonferenser.

– Tjugo fall av övergrepp har dokumenterats sedan i går. Det kommer in rapporter från hela landet, säger Bertha Oliva, ledare för COFADEH och medlem av motståndsrörelsen.

Hon fortsätter:

– En ung pojke fick en kula i huvudet av militären och ligger i koma. Militär och polis har gått in i folks hem och tvingat dem till vallokalerna. I San Pedro Sula, i norra Honduras, hade motståndsrörelsen vågat sig ut på gatorna för att demonstrera, men de skingrades av militären med gummikulor och tårgas. Flera skadades, bland annat en journalist från nyhetsbyrån Reuters.

Enligt COFADEH röstade flera salvadoraner i valen. Liksom i andra latinamerikanska val lockades folk till vallokalerna med hjälp av

Motståndsrörelsens stöd till Manuel Zelaya baserar sig på att de anser honom vara den rättmätiga presidenten. Rörelsen erkänner inte Lobo som president.

utlottning av tv-apparater, kylskåp och till och med hus. På andra håll hotade arbetsgivarna sina anställda med sparken om de inte röstade.

– Sedan statskuppen har antalet övergrepp på de mänskliga rättigheterna ökat och detta som en del av en politisk strategi, säger Javier Zúñiga, chef för en grupp observatörer från Amnesty International som befinner sig i landet under valen.

Bland de övergrepp som Amnesty dokumenterat finns dödsfall på grund av övervåld, godtyckliga gripanden, omotiverat användande av tårgas, misshandel av fångar, våld mot kvinnor och grundlösa anklagelser mot aktivister, journalister, advokater och domare.

YTTRANDEFRIHETEN inför valen har varit kraftigt begränsad. Ytterligare ett demokratiproblem är den minimala skara internationella valobservatörer som infinner sig, endast 3 300 i stället för de 30 000 som hade bjudits in.

Alla de traditionella valobservatörerna från internationella institutioner som EU, FN, den panamerikanska samarbetsorganisationen OAS och den tidigare amerikanska presidenten och fredspristagaren Jimmy Carters Carterinstitutet deltar inte. De menar att om de skulle komma som observatörer skulle det vara samma sak som att erkänna kuppregimen och valen.

De observatörer som är på plats representerar andra organ. Journalisten Félix Molina ser sammansättningen av dem som ett problem.

– De kommer från Rotary, kristna frikyrkor, katolska kyrkan, högerpartier från EU och det republikanska partiet i USA samt från högern i Panama, Colombia och El Salvador; samma grupper som står bakom statskuppen.

Roger, 24 år, röstade på Zelaya tidigare, men vill inte rösta i det här valet.

Från Sverige deltar två moderata riksdagsledamöterna Christian Holm och Oskar Öholm från Jan Hjalmarsonstiftelsen, som säger sig främja demokratiutveckling i världen.

– Världen är endast åskådare till det som händer i Honduras, inte observatör, säger Félix Molina.

På valdagens eftermiddag avbryts alla radio- och tv-sändningar. Valmyndigheten tar ordet: "Vallokalerna ska hållas öppna en timme längre". Den officiella förklaringen är att bläcket, som trycks på röstarnas högra lillfinger, har tagit slut. En annan tolkning är att det är ett försök att höja valdeltagandet.

Sent på valkvällen presenterar valmyndig-

heten de första officiella delresultaten. Några minuter senare utnämns "Pepe" Lobo till valets vinnare. Till en början sägs det att två tredjedelar av alla röstberättigade röstat, men långt senare rättas siffran till strax under 50 procent. Det är det sämsta valdeltagandet i Honduras sedan 1980-talet.

Enligt motståndsrörelsen har bara cirka en fjärdedel av honduranerna röstat.

Motståndsrörelsens beräkning baserar sig dels på egna observationer, dels på den honduranska människorättsorganisationen CODEH:s stickprov.

– Folket gick inte till urnorna i protest mot diktaturen. Därför ska valet annulleras och

FAKTA/ Porfirio Lobo

Porfirio "Pepe" Lobo Sosa, partiledare för Nationella partiet, vann med 57 procent av rösterna över Elvin Santos från Liberala partiet, som fick 38 procent. "Pepe" är godsherrn och företagaren som ställde upp som motkandidat till Manuel Zelaya i valet 2005. Han stödde statskuppen och kuppmaakarna. "Pepe" karaktäriseras som en mittsökande politiker i ett högerorienterat parti, där den extrema högern dominerar. Nationella partiet står av tradition militären nära. Det fick också 77 av de 128 platserna i nationalförsamlingen.

UPPFÖLJNING HONDURAS

göras om när vi har en rättsstat igen, säger den avsatte presidenten Manuel Zelaya från sin exil på den brasilianska ambassaden i Tegucigalpa.

EFTER VALET blev det snabbt tydligt att omvärlden stod delad i förhållande till händelseutvecklingen i Honduras. Några länder var snabba med att erkänna valet, däribland USA, Costa Rica, Colombia, Panama, Israel och Peru medan bland annat medlemmar i det sydamerikanska handelssamarbetet Mercosur, Argentina, Brasilien, Paraguay, Uruguay och Venezuela i ett gemensamt uttalande underkände det.

Senare backade bland annat USA och Costa Rica och menade att det försoningsavtal som kuppregeringen och Zelaya skrev under i slutet av oktober förra året fortfarande måste fullföljas. Enligt avtalet skulle kuppresidenten Roberto Micheletti avgå och en samlingsregering tillsättas före Lobos tillträde den 27 januari.

Någon samlingsregering tillsattes aldrig och utan att officiellt avstå från presidentposten försvann Micheletti från den politiska scenen en vecka före presidentinstallationen.

I ett officiellt uttalande den 3 december förra året upprepade det svenska ordförandeskapet EU:s fördömande av vad man kallade "brottet mot den konstitutionella ordningen", som begicks den 28 juni 2009. EU menade att

valprocessen ägt rum under "onormala omständigheter", men var ändå ett "viktigt steg" för att lösa krisen i Honduras. Uttalandet skedde i samband med att Sverige besöktes av Brasiliens president Inácio Lula da Silva, som kraftigt fördömt kuppen, vilket kan ha påverkat det svenska ordförandeskapet.

Den 21 december fördömde EU, genom den svenska regeringen, även de många övergrepp på de mänskliga rättigheterna som begåtts sedan statskuppen. EU underströk vikten av att dessa övergrepp togs på allvar och utreddes. När Spanien vid årsskiftet tog över ordförandeskapet upprepades fördömandet och den spanska regeringen meddelade att man inte tänkte erkänna valresultaten om inte avtalet från oktober uppfylldes.

LOBOS INSTALLATION den 27 januari skedde i närvaro av Taiwans, Panamas och Dominikanska republikens presidenter samt Colombias vicepresident. Övriga länder som var representerade skickade endera sina ambassadörer eller utrikesministrar.

USA representerades av sin vice utrikesminister för Latinamerikafrågor, Arturo Valenzuela. Han kommenterade valet och Lobos installation med att de var viktiga steg i rätt riktning för att återställa demokratin i landet.

María har röstat i alla val och tvekade inte denna gång heller.

ERIKA BRENNER

Poliser utanför det avspärrade området vid Brasiliens ambassad, där Zelaya satt instängd vid valet. Nu har han lämnat Honduras.

Journalisten Félix Molina tror att Lobos nya regering kommer att bli svag. Detta på grund av medborgarnas låga förtroende och det mycket polariserade samhället.

Motståndsrörelsen ser det låga valdeltagandet som en seger.

– Honduranerna har straffat kupp kandidaterna och diktaturen som försökt presentera en röstvolym som inte existerar.

Javier Zúñiga från Amnesty International menar att det är av största vikt att förstärka de mänskliga rättigheterna i landet:

– Krisen i Honduras är inte över i och med att valresultaten presenteras, de styrande kan inte återgå till vardagen utan att garantera att de mänskliga rättigheterna efterlevs. ■